

Літонис події

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ “УКРАЇНІСТИКА: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА...”

Четверта міжнародна наукова конференція з циклу “Україністика: вчора, сьогодні, завтра...” відбулася 26–27 листопада 2018 р. в Познані (Республіка Польща). Цього разу вона була приурочена до ювілею університету імені Адама Міцкевича (УАМ), що незабаром відзначатиме 100-річчя свого існування. Науковий форум мав на меті виявити провідні тенденції та проблеми в сучасній україністиці на прикладі досліджень з царини української мови, літератури та культури. У конференції взяли участь понад 60 науковців із Польщі, України, Чехії, Німеччини й Австрії.

Пленарне засідання відкрив заступник декана факультету неолінгвістики УАМ проф. *К. Стронський*. До учасників конференції з вітальними словами також звернулися директор Інституту російської і української філології УАМ проф. *А. Сітарський* та завідувач кафедри україністики УАМ проф. *Т. Космеда*. Студенти української філології традиційно підготували для гостей сюрприз-вітання: прозвучала відома українська пісня “Зеленеє жито, зелене...” в акапельному виконанні неодноразового лауреата низки міжнародних конкурсів І. Миколаїшин та вірш Т. Шевченка “І виріс я на чужині” у виконанні Т. Родзень – лауреата Першого міжнародного поетичного конкурсу читання української поезії (2018), що відбувся на базі УАМ.

Під час пленарного засідання доповідь двох співавторів – професора Варшавського університету *В. Дубічинського* та професора Клангенфуртського університету (Австрія) *Р. Тільманна* була присвячена особливостям лексикографічного опису українсько-німецьких лексичних паралелей: розглянуто національно-культурну своєрідність лексичних одиниць однієї мови порівняно з корелятами в іншій мові. Задекларовано нову концепцію створення двомовних навчальних словників. У доповіді *Т. Космеда* “Українська мова у стані стресу: окреслення актуальної проблематики української лінгвоконфліктології” було висвітлено лінгвополітичні проблеми, пов’язані з визначенням статусу української мови як державної, означенням специфіки її функційного навантаження та ін., що трактуються в російському науковому й публіцистичному дискурсах у викривленій площині. Прозвучала й доповідь, підготовлена дослідницями з Кам’янця-Подільського *Л. Марчук* та *А. Лупійчук* на тему “Мовні засоби реалізації понять “толерантність”/“ворожість” у сучасних українських засобах масової комунікації”. Літературознавчій проблематиці були присвячені чотири чергові виступи на пленарному засіданні. *І. Бетко* (Ольштин, Польща) подала “Інтерпретацію української літературної класики у світлі ритуально-міфологічної/архетипальної критики”, а *А. Горнятко-Шумилович* (Познань, Польща) “відкрила” забутого українського письменника Василя Ткачука зі Снятинщини й схарактеризувала його постать крізь призму сприйняття його родичів і односельчан (на матеріалі інтерв’ю з рідними письменника, записаними влітку 2018 р.). *Я. Поліщук* (Познань, Польща)

розповів про актуальну сьогодні метафорику Донбасу: його доповідь містила в назві красномовне уточнення: “від утопії до дистопії й сюрреалістичного образу світу”. Доповідач виклав міркування про стан абсолютної кризи після дискретизації радянського нарративу, що дає поштовх до творення нової ідентичності в умовах, коли починає окреслюватися “призабутий код дикого половецького степу”. Доповідь *Р. Мніха* (Сєдльце, Польща) була присвячена Д. Чижевському та його компаративістичній теорії літератури, згадано також маловідомі факти з біографії вченого.

Далі розпочалися секційні засідання. У першій секції “Традиції українського мовознавства й сучасність: осмислення мовних і мовленнєвих процесів та дискурсивної практики” (керівник Н. Кондратенко), були розглянуті й осмислені окремі питання лінгвокультурології та гендерної лінгвістики з актуалізацією фразеологічного мовного рівня. *Н. Венжинович* (Ужгород) виголосила доповідь “Компоненти *чоловік і жінка* у фраземіці української мови: лінгвокультурологічний аспект”. Ішлося й про метафоризацію мікроконцептосфери *людина* в поетичному мовпросторі Б. Олійника (*О. Діброва*, Кременчук), проаналізовано компаративні конструкції як вербалізатори концепту *навчання* на прикладі літературно-художнього дискурсу англійської та української мов (*О. Дзюбенко*, Київ), схарактеризовано лексичний регулятив *ліс* в епістолярних текстах Лесі Українки (*С. Богдан*, Луцьк). Проблему публічного виступу як мовленнєвого жанру ритуальної політичної комунікації на прикладі трансформації новорічних звернень українських президентів порушила *Н. Кондратенко* (Одеса); двовимірну типологію синтаксично нечленованих одиниць в українському мовознавстві запропонувала *М. Личук* (Київ), а специфіку відображення подільських говіркових рис у працях польських дослідників кінця XIX ст. дослідили й докладно висвітлили *Б. Коваленко* й *Н. Коваленко* (Кам’янець-Подільський). Розвиткові української літературної мови на території Галичини в другій половині XIX ст. присвятила свій виступ *У. Холод* (Оломоуц, Чеська Республіка). Крім того, обговорювалися й доповіді, що стосувалися проблем методики викладання української мови як іноземної: ішлося про прикметні мовленнєві помилки польських студентів, що виявляються під час вивчення української мови (*Д. Новацька*, Люблін, Польща). Повідомлення *М. Спіри* (Львів) стосувалося засвоєння студентами фразеологічного фонду української мови.

У другій секції “Інтерпретація проблематики нових лінгвістичних напрямів”, якою керували Т. Космеда та І. Шкіцька, були розглянуті окремі аспекти таких актуальних напрямів лінгвістики, як теорія еґо-тексту, що зреалізовано в проекції на щоденниковий дискурс: питання відтворення образної пам’яті (*С. Ігнат’єва*, Дніпро), заторкнута теоретичні питання лінгвоконцептології, а саме: проблема окреслення лінгвоконцептологічних шкіл в Україні та співвідношення понять “мовна картина світу” – “концептуальна картина світу” – “художня картина світу” (*О. Гоменюк*, *А. Яремчук*, Познань, Польща). Проблематика лінгвоемоціології була сфокусована на особливостях вияву агресивної метафори в сучасному публіцистичному дискурсі (*В. Сліпецька*, Дрогобич), “лінгвістики брехні” – фейку в просторі українського публіцистичного дискурсу (*Л. Малецький*, Познань, Польща). Заслухано виклад засад теорії теолінгвістики (*Н. Піддубна*, Харків); “граматика оцінки” досліджена в проекції на вияв оцінювального потенціалу, закладеного в дієслівній категорії виду (*О. Халіман*, Харків). Увагу дослідників привернула й проблематика вербальної (*І. Шкіцька*, Тернопіль) та невербальної (*Т. Осіпова*, Харків) комунікації: було показано специфіку реалізації регулятивних комунікативних тактик у сфері торгівлі та окреслено досягнення української теорії невербальної комунікації.

Лінгвоперсонологія репрезентована у виступі А. Філіп'як (Познань, Польща): окреслено фразеологічний потенціал поетичного мовлення Ліни Костенко. Особливості прагматики гасел, що функціювали в пресі підрядянської України, схарактеризувала К. Коротич (Харків). Ю. Талалай (Дрогобич) визначила актуальні дидактичні моделі: “модель факторів” і “функціональну модель”, що дають змогу формувати багатомовну особистість у процесі навчання іноземної мови.

У третій секції “Проблеми української термінології ХХІ століття” (керівники Л. Марчук, В. Дубічинський, П. Юзвікевич) було розглянуто особливості розбудови української термінології. О. Гаврилова (Харків) доповідала про глобалізаційні процеси і їх вплив на формування термінів комп'ютерної сфери в різних мовах. Опис системи медичних термінів української мови запропонувала Г. Германович (Львів). Терміни – назви грибів з огляду на їхнє словотворення схарактеризував П. Юзвікевич (Вроцлав, Польща). Українсько-польські паралелі в біологічній термінології досліджувала М. Кухарчишин (Львів). Л. Гаращенко (Полтава) запропонувала інформацію про гештальтний різновид асоціативно-метафоричної мотивації науково-технічних аналітичних термінів, а З. Мацюк (Луцьк) доповідала про неофразеологізми. Проблематику української термінографічної критики окреслила Т. Петрова (Харків), запропонувавши огляд від витоків до сучасності. Питання формування політичних термінів на базі антропонімів українських політиків висвітлила Д. Янчура (Познань, Польща). М. Редькwa (Краків, Польща) звернула увагу на особливості розвитку двомовних дітей шкільного віку, актуалізувавши фонологічний мовний рівень. Філологічну спільноту Ужгородського університету репрезентувала Г. Шумицька, яка виступила з надзвичайно актуальною доповіддю “Державна мова як фактор єднання в умовах збереження мультлінгвального розмаїття сучасної України”. Вона проаналізувала мовно-політичні події в Україні, що мали місце в період з вересня 2017 р. (час після ухвалення нового Закону “Про освіту”) до жовтня 2018 р., коли Верховна Рада України ухвалила Проект закону про державну мову в першому читанні, що стало поштовхом до міжнародного конфлікту з владою Угорщини.

Четверта й п'ята секції – “Спадкоємність, традиції і новаторство в літературі” та “Українська література крізь призму компаративістських концепцій. Проблеми перекладу та інтерпретації тексту” – були об'єднані через відсутність деяких учасників (керували І. Бетко та Р. Мніх). Увага дослідників була сфокусована на актуальних питаннях теорії й історії літератури. Засідання розпочав П. Ліс-Маркевич (Познань, Польща), який змалював портрет львівського письменника Ю. Винничука за матеріалами інтерв'ю з письменником та опрацювання його творів. С. Кирилук (Чернівці) з'ясовувала антропологічні виміри “нічної” літератури на прикладі української прози кінця ХІХ та початку ХХ ст. Р. Купідурa (Познань, Польща) присвятив доповідь літературознавчій категорії *простору*, звертаючись до нарисів про Україну популярного польського репортажиста З. Щерека. Т. Шевченко (Одеса) ознайомила з нарративно-ментитативними особливостями есею епістолярного типу на прикладі “Листів з Києва” С. Павличко. Роздумами про природу художнього тексту (проблему змісту й форми) у світлі маніфестів 1920-х років поділився А. Новацький (Люблін, Польща). Специфіку топосів “Дім – Поле – Храм” у поемі Т. Шевченка “Наймичка” та його однойменній російськомовній повісті означила Ж. Янковська (Острог). На характеристиці топосу *дороги* у творчості В. Шевчука зосередила увагу М. Замбжицька (Варшава, Польща). А. Хома-Сувала (Люблін, Польща) проаналізувала поезію Н. Ливицької-Холодної в передвоєнних перекладах Ю. Лободовського. Мовні світи І. Костецького в аспекті українсько-польсько-

німецьких культурних взаємин повоєнного періоду дослідила *О. Лазаренко* (Берлін, Німеччина).

Отже, у роботі конференції взяли участь науковці з різних осередків європейської україністики. Учені репрезентували певні наукові школи, напрями, відстоювали різні концепції, розглянули широку філологічну проблематику, що викликало плідні дискусії. Під час обговорення доповідей було актуалізовано проблемні питання, висловлювалися неоднозначні рефлексії та цінні побажання щодо напрямків майбутніх студій з україністики. Заслухані на конференції тексти після їхнього доопрацювання будуть опубліковані в чергових номерах наукового журналу “*Studia Ukrainica Posnaniensia*”.

Отримано 20 листопада 2018 р.

*Ярослав Поліщук
м. Познань, Польща*

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ “ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ВІД ЗАСНУВАННЯ ДО СЬОГОДЕННЯ”

4 – 5 жовтня 2018 р. в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна відбулася всеукраїнська наукова конференція “Філологічний факультет Харківського університету: від заснування до сьогодення”, присвячена 70-річчю від дня народження доктора філологічних наук, професора кафедри історії української літератури, декана філологічного факультету Юрія Миколайовича Безхутрого. Співорганізаторами стали філологічний факультет університету й Літературний музей.

Тематика конференції викликала інтерес серед вітчизняної й зарубіжної наукової спільноти, що засвідчено участю у її роботі викладачів Бердянського державного педагогічного університету, Інституту журналістики, Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного авіаційного університету, Київського університету імені Б. Грінченка, Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького, Інституту східноєвропейських студій Карлового університету (Прага, Чехія).

У роботі конференції активну участь взяли гуманітарії Харківщини, зокрема представники Гуманітарного університету “Народна українська академія”, Державної академії дизайну і мистецтв, Державної академії культури, Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського “Харківський авіаційний університет”, Національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Національного університету внутрішніх справ, Національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Зацікавленість запропонованою тематикою виявили науковці Центру українських студій імені Д. І. Багалія ХНУ імені В. Н. Каразіна, науково-бібліографічного відділу ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна, науково-дослідного відділу документознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів Національної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка, Літературного музею. Загалом було понад 70 учасників.